

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
TÜRKİYE KÜLTÜR PORTALI PROJESİ

TARİH
TÜRKİYE DIŐI TÜRK TARİHİ
MISIR TÜRK (KÖLEMEN) DEVLETİ (1250-1382)

Prof. Dr. Abdulhaluk Mehmet ÇAY

2009
ANKARA

5.15. Mısır Türk (Kölemen) Devleti (1250-1382)

Anahtar Kelimeler: Mısır Türk Devleti, Kölemenler, Memlûklar.

Mısır'da son Eyyübî hükümdarı es-Salih Necmeddin'in ölümü (1249) üzerine bunun dul zevcesi Şecerüddür ile evlenen, ordu başkumandanı İzzeddin Aybeg Sultan ilân edilerek Türk kölemenleri (bunların kışlaları Nil nehri üzerinde bulunduğu için Memâlîk-i Bahriye de deniyordu) devletinin temelini attı (1250). Mısır'a yönelen VII. Haçlı seferini, Mansûre savaşını kazanmak suretiyle (1250) tesirsiz bırakan ve aynı zamanda İsmailîler'le mücadele eden Aybeg (Ölm. 1257)'den sonra, kudretli bir Sultan olan Seyfeddin Kotuz (1259-1260), Mısır'a doğru ilerleyen kalabalık Moğol-Ermeni-Haçlı müttefik ordusunu ağır mağlûbiyete uğratarak (Ayn-ı Câlûd Savaşı, Eylül 1260) Moğollar'ın Mısır üzerindeki ümitlerini söndürdü. Yerine geçen, Kıpçak Türkü Meliküzzâhir Baybars (1260-1277) kudretli bir hükümdar ve iyi bir idareci olduğunu gösterdi. Abbasî Halifesi Bağdad'ı zapt eden Moğollar tarafından öldürüldüğü için, Sultan Baybars aynı âileden birini resmen halife ilân ederek Mısır Abbasî Hilâfeti'ni kurdu (1261). Franklar'la, Ermeniler'le, Moğollar'la, Eyyübîler'le çarpıştı ve İsmailîler'le mücadele etti. Filistin ve Suriye'deki bazı müstahkem kaleleri aldı (1265-1270). Moğollar'ı Kuzey Suriye'den uzaklaştırdı (1274), aynı yıl içinde Küçük Ermenistan'ın başlenti Sis şehrini zapt etti. Anadolu'da Moğol zorbalığına karşı beliren direnmeyi destekleyerek, ordusunun başında Kayseri'ye kadar geldi (Mayıs 1277). Ortaçağ Türk İslâm dünyasında büyük şöhret sahibi olarak "*Hâdim'ül-Haremeyn*" unvanını almış, Altın-ordu Devleti, Batı'da Hohenstaufen, Anjou, Aragon, Kastilya Kralları ve Bizans İmparatorluğu ile münasebetler kurmuştu.

Ondan sonra yine bir Kıpçak Türkü olan Sultan Kalavun (1279-1290) Humus savaşında Moğol-Ermeni-Frank müttefik ordusunu mağlûbiyete uğrattı (1282), "*En büyük İslâm hükümdarı*" durumuna yükseldi. Kıpçak Bozkırı ile münasebetlerini devam ettirdi. St. Jean Şövalyeleri'nin elinden mühim Markab kalesini aldı, Trablus'u zapt ederek (1289) bu Haçlı hükümetini ortadan kaldırdı. Kudüs Krallığı'nın merkezi Akkâ'yı kuşatırken öldü. Kendisi bu Türk devletinde ilk sülâle kurucusudur. Oğlu Salâhaddin Halil (1290-1293) Akkâ'yı (Acre), Sûr (Thyr) ve Sayda (Antartous)'yı zapt ederek Suriye'de Haçlı hâkimiyetine kesin olarak nihayet verdi. Ölümünden sonra iç karışıklıklar baş gösterdi. Evlâdları başkaldıran, istiklâl ilân eden vâlilerle yıllarca uğraşmak zorunda kaldılar. Orduda Çerkez kölemenleri gittikçe artmakta ve kuvvet kazanmakta idi. Birbirleriyle mücadeleye girişen kumandanlar sultanları kendileri ilân ediyorlardı. Böylece üçüncü kere tahta çıkarılan Muhammed zamanında (1310-1341) memleket nisbî bir sükûna kavuştu ise de, sonra durum yine karıştı. Kıbrıs korsanları sık sık hücum ediyorlardı. Nihayet son Türk hükümdarı Nâsır'üd-din Hacı zamanında, rakiplerini mağlûp eden Çerkez Barkuk kendisini Mısır Sultanı ilân etti (1382). Çerkez Kölemen Devleti başladı.

Kaynak (Source):

Tarihte Türk Devletleri, C.I, Ankara Üniversitesi, Ankara 1987, s. X + 422.

Tarihte Türk Devletleri, C. II, Ankara Üniversitesi, Ankara 1987, s. VI + (423-816) + 16 Harita.

Haklar (Rights): (Telif ve kullanım hakları ile ilgili bilgiler.)		
5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca hazırlanan tüm içeriğin her türlü ortamda umuma arz yetkisi sınırsız süreyle Kültür Turizm Bakanlığına devredilmiştir. Bakanlık sonraki zamanlarda hazırlanan içerikle ilgili düzeltme, ekleme, silme veya yayından kaldırma hakkına sahiptir.		
Kaynağı Hazırlayan	Konu Editörü	Proje Yöneticisi
Prof. Dr. Abdulhaluk Mehmet ÇAY	Prof. Dr. Abdulhaluk Mehmet ÇAY	Prof. Dr. Hale KÜNÜÇEN

